

## DOPORUČENÍ

Výboru pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

při Radě vlády ČR pro lidská práva

ze dne 9. prosince 2021

*k provedení tzv. milostivého léta*

### Výbor pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

**I. u p o z o r ň u j e** na některé praktické problémy a pochybení, k nimž dochází při realizaci tzv. milostivého léta, zavedeného zákonem č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ze strany soudních exekutorů, a v souvislosti s tím na potřebu sjednotit praxi soudních exekutorů tak, aby nejlépe naplňovala účel a cíl právní úpravy milostivého léta,

**II. ž á d á** zmocněnkyni pro lidská práva, aby vyzvala prezidenta Exekutorské komory ČR, aby důrazně doporučil soudním exekutorům rychlou, vstřícnou a zároveň právně konformní komunikaci s dlužníky a upuštění od nezákonné praxe dělení jistiny na dvě části,

**III. v y z ý v á** budoucího ministra spravedlnosti, aby mezi své priority zařadil zajištění výkonu efektivního, koordinovaného a kvalitního dohledu nad soudními exekutory,

**IV. ž á d á** ministerstvo spravedlnosti, aby vydalo v co nejkratší době v zájmu sjednocení praxe výkladové stanovisko k problematice dělení vymáhaných pohledávek na více jistin,

**V. ž á d á** zmocněnkyni pro lidská práva, aby informovala Podvýbor pro problematiku exekucí a insolvenčí a Podvýbor pro justici Ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny PČR o problémech a návrzích řešení projednávaných vládním Výborem pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením a doporučila těmto sněmovním výborům navázání pracovních kontaktů a úzkou spolupráci s tímto vládní výborem.

## ODŮVODNĚNÍ

### Obecně k milostivému létu

Výbor pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením („Výbor“) vítá přijetí zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony občanského soudního řádu a exekučního řádu, který s účinností od 28. října 2021 poskytuje dlužníkům příležitost rychle se zbavit dluhů nebo jejich částí podléhajících exekuci podle exekučního řádu u tzv. veřejnoprávních oprávněných, a to zejména v případech, kdy exekuce probíhá delší dobu. Dlužníkům se tak otevírá jedinečná příležitost k odpuštění úroků z prodlení a jiného příslušenství jejich dluhu, a rovněž i splacení jistiny zjednodušeným a finančně výrazně méně nákladným způsobem.

Výbor upozorňuje, že proto, aby právní úprava milostivého léta měla účinky zamýšlené zákonodárcem, je zapotřebí jeho náležitě provedení v praxi. Dle informací, které má Výbor k dispozici, se však v praxi objevují postupy, které mohou splacení dluhů v rámci milostivého léta neodůvodněně ztěžovat a oddalovat.

Výbor věří, že iniciativní přístup soudních exekutorů a Exekutorské komory ČR v rámci milostivého léta může napomoci lidem, kteří se nyní nacházejí v bezúspěšné situaci, a může mít zásadně pozitivní dopad nejen na budoucnost dlužníků samých, ale i na kvalitu života jejich dětí, širších rodin, a v důsledku toho i celé společnosti.

### Komunikace exekutorů s dlužníky

K tomu, aby výhody tohoto časově omezeného opatření mohl využít co největší počet dlužníků, je nezbytně zapotřebí součinnosti soudních exekutorů. Výbor si je plně vědom vysoké pracovní vytíženosti soudních exekutorů. Přesto však v zájmu dlužníků a jejich rodin vyzývá k zajištění maximální součinnosti soudních exekutorů s dlužníky, kteří se snaží své dluhy v rámci milostivého léta splatit. Výbor především vyzývá k rychlému a srozumitelnému vyřizování dotazů dlužníků týkajících se nesplacené jistiny. Výbor se domnívá, že vzhledem k charakteru a výjimečnosti milostivého léta, jakož i s přihlédnutím ke krátké době plánované účinnosti milostivého léta a omezeným možnostem informovanosti dlužníků o jejich dluzích, by bylo vhodné, aby soudní exekutoři v tomto období vedle standardní písemné korespondence doručované poštou umožnili při komunikaci mezi dlužníkem a soudním exekutorem, pokud to právní předpisy umožňují, ve zvýšené míře využití dalších komunikačních nástrojů, včetně e-mailů a telefonátů.

### Dělení pohledávek na více jistin

Dalším z problémů, na které byl Výbor upozorněn, je praxe některých soudních exekutorů spočívající v dělení jedné jistiny na dvě části, čímž dochází ke štěpení exekuce a zvyšování jejích nákladů. Podle informací Výboru se tak děje např. u dluhů za „černé“ jízdy městskou dopravou či na pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Výbor upozorňuje přitom na výklad Ministerstva spravedlnosti ČR, podle něhož je penále na pojistném na zdravotním pojištění příslušenstvím, nikoli jistinou. V souladu s tím také dle stanoviska Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR je pro účely milostivého léta penále na pojistném třeba považovat za příslušenství, které nebude vymáháno jako součást jistiny. Penále tak bude při splnění dalších podmínek milostivého léta prominuto. Ani v dalších podobných případech takovou praxi nelze akceptovat a je tudíž v rozporu se zákonem. Výbor by proto uvítal přijetí urychlených kroků k odmítnutí uvedené praxe a informování soudních exekutorů Exekutorskou komorou ČR o její nepřipustnosti. Výbor vyzývá Ministerstvo spravedlnosti, aby vydalo obdobné výkladové stanovisko k dělení pohledávek na více jistin směřované soudním exekutorům, které by jasně vymezilo, že tato praxe není v souladu se zákonem.

### Dohled nad exekutory

Aplikační praxe Části druhé, čl. IV., bod 25. zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění občanský soudní řád a exekuční řád, která upravuje provádění tzv. milostivého léta, je spojena s odlišnými výkladovými postupy některých soudních exekutorů, na jejichž základě je zákon v jednotlivých případech interpretován a aplikován pro povinné méně příznivě a cíle a účelu právní úpravy tak nemůže být plošně dosahováno.

Vhodným opatřením směřujícím k odstranění takové praxe, která je v nesouladu s principem právní jistoty, zejména předvídatelnosti práva, by podle Výboru byl účinně vykonávaný státní dohled, zahrnující též sjednocování exekuční činnosti prováděné všemi soudními exekutory za stejných podmínek. Tento dohled vykonává podle § 7 zákona č. 120/2000 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Exekutorská komora ČR a předseda okresního soudu, do jehož obvodu je soudní exekutor jmenován. Předmětem státního dohledu je prověřování zákonnosti postupu soudního exekutora, dodržování kancelářského řádu a plynulost a délky exekučního řízení. Výbor se domnívá, že by mělo být úkolem pro budoucího ministra spravedlnosti zajistit, aby státní dohled nad exekutory byl skutečně koordinovaný, systematický, efektivní a kvalitní. Cílem by přitom nemělo být omezení činnosti exekutorů, ale kultivace výkonu jejich činnosti, tak aby byla v souladu s právními předpisy a nepoškozovala dlužníky. Prostřednictvím státního dohledu lze přímo reagovat na obecně známé, např. medializované, excesy v exekuční činnosti, a to např. formou vydávání doporučujících výkladových stanovisek, která mohou být pro soudní exekutory i veřejnost vodítkem pro výkon exekuční činnosti v souladu se zákonem. Ministerstvo spravedlnosti by

tedy mělo státní dohled dostatečně koordinovat, přistupovat k němu aktivně a systematicky a vyhodnocovat rovněž jeho efektivitu v praxi.

#### Spolupráce Výboru s podvýbory Poslanecké sněmovny PČR

Výbor je poradním expertním orgánem Rady vlády pro lidská práva, který se zaměřuje na problematiku práv lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. Výbor je složen ze zástupců orgánů státní správy a ze zástupců občanské společnosti (neziskového sektoru, akademická obec). Priority výboru k řešení na období 2021-2022 jsou: 1. Oddlužení, 2. Dluhové poradenství včetně povinného odborného sociálního poradenství v oddlužení, 3. Chráněný účet, 4. Srážky ze mzdy, 5. Dopady změn exekučního řádu (milostivé léto). Jakkoliv je Výbor primárně poradním, resp. pracovním orgánem v rámci výkonné moci, mohlo by být významně přínosné, pokud by jeho odbornosti více využívaly i orgány legislativní jako např. podvýbory Poslanecké sněmovny PČR, které se zaměřují na stejnou problematiku. Výbor by tak mohl Podvýbor pro problematiku exekucí a insolvenčí a Podvýbor pro justici Ústavně-právního výboru Poslanecké sněmovny PČR informovat o problémech, které řeší, a o zkušenostech, které získává z praxe svých členů. Taková spolupráce by mohla napomoci efektivnějšímu řešení a prosazování společných témat na různých platformách.